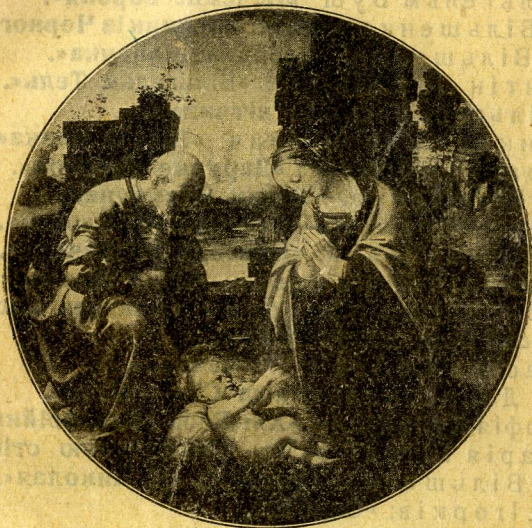

~~16.478~~
Іванна Блажкевич.

ВЕРТЕП

ЛЬВІВ.
НАКЛАДОМ МИХАЙЛА ТАРАНЬКА
1924.

Видання „Світа Дитини“:

1. Оскар Уайльд: »Зоряний Хлопчина«
2. Вільгельм Буш: »Максим і Марко«.
3. О. Білоусенко: »Пригоди Вовка-Неситого«.
4. Вільгельм Буш: »Нечемне вороня«.
5. Я. Вільшенко: »Чорнокнижник із Чорногори«.
6. Я. Вільшенко: »Червона Шапочка«.
7. Антін Лотоцький: »Вільгельм Тель«.
8. Фільгеленес: »За вітчину«.
9. Микола Ваврисевич: »Лісова казка«.
10. Грація Товпліс: »Дарунки Русалок«.
11. Я. Вільшенко: »Коник Стрибунець«.
12. Леся Верховинка: »Іменини Влодка«.
13. Осип Маковей: »Пригоди Горобчика«.
14. Клявдія Лукашевич: »Бунт Ляльок«.
15. Володимир Хронович: »Пригоди Лиса Пана-наса і його жінки Мотрі«.
16. Василь Софронів: »Печери«.
17. М. Денисенко: »Наша Січ — Мати«.
18. Софія Куликівна: »Алі-Баба і 40 розбійників«.
19. Марія Штелігівна: »За скляною стіною«.
20. Я. Вільшенко: »Гостина св. Миколая«.
21. Ю. Ігорків: »Сирота«.
22. Гугу: »Добре серце«.
23. Володимир Островський: »Соняшник«.
24. Марія Вериго: »Волове Очко«.
25. Слава Яремова: »Жертвенні вогні«.
26. Марійка Підгірянка: »В чужім пірю«.
27. Джордж Айнс: »Попри джунглі«.
28. Гугу: »Лесик і Коминяр«.
29. Іванна Блажкевич: »Св. Миколай в 1920 р.«
30. Микита Магир: »Байки«.
31. Вуйко Влодко: »Пригоди Юрчика Кучеря-вого«.
32. Антін Лотоцький: »Езоп«.

20

Львів. Бібліотека
АН. УРСР

16.978

Іванна Блажкевич.

ВЕРТЕЛ

Сценічна картина на Різдво Христове
для сільських гуртків.

46917

*Назван. узг.
файл № 13-1951*

ЛЬВІВ.
НАКЛАДОМ МИХАЙЛА ТАРАНЬКА
1924.

Ш5(2-у)5-660

ДІЄВІ ОСОБИ:

Іван, літ 18
Андрій, літ 20 } парубки
Петро, пастух, літ 12
Максим, військовий інвалід
Жид Юда
Жидівка Сура
Ионтек
Богиня Лада
У. С. С.
Циган
Коза

Збираючись на коляду з **»Вертепом«** треба зладити велику **»Шопку«** і таблицю на дручку.

На таблиці виписується дієві особи з **»Вертепа«** і ціль, на яку коляда призначена.

Циган (входить із сею таблицею до хати каже до господаря):

Я є Циган проводир,
Знаю, що ви богатир,
Прийміте наш **»Вертеп«** у хату
І дайте нам гідну плату,
Бо ми нині всі посполу
Збираєм на **»Рідну Школу«**.
Не відсилайтеж нас від порога,
А обдаруйте, чим ваша змога.

(Як що господар дасть своєю згоду, вводить Циган до хати всі інші дієві особи. Два хлопці простягають чисту верету на дручках. За веретою остають наче за кулісами всі дієві особи, а перед веретою є сцена.

»Вертеп« сей є призначений виключно для парубочих гуртків по наших селах, які ходять колядувати на **»Рідну Школу«**.

Вертеп.

ЯВА I.

Максим і Андрій (*сідають на сцені*).

Максим: Не клеїть сон моїх повік,
Хоть не старий я чоловік.

по хвилі

Гей та кудиж то я не бував!...
Гей та чогож то я не видав?!
Фронт у Карпатах тримав цілу зиму,
А над Ізонцом гадав, що загину.
Потім... загнали аж над Дарданелі,
Гуділи бомби, тріскали шрапнелі —
Та якось вийшов... і під Львовом бився!
Ох! як завзято я там боронився...
Тяжко ранений повернув до дому.
Тут більш півроку жив я по крийому
Врешті судилось піти на Бригідки,
Щоб заглядати звідти крізь решітки.
Звідти на Домбе, відтак на Стшалкову...

Андрій: І я теж пражив ворога здорово.
А як прийшлося за Збруч уступати:
Вози, піхота, кіннота гармати...
Рвалося серце. В нас булаж ще сила!
Її не воріг — зараза зломил.
Хлопці як дуби гинули як муха!
Надійшла студінь, мороз, заверуха,
А в нас ні ліків, ні харчів, одежі...

В дрантливій мантлі йду було на стежі,
А про харчунок; — дядьків добра воля.
Тяжку нам пробу зготовила доля!
Однак держались, поки сили стало.
А кілька наших від сипняка впяло?!
Хто їх полічить? В мене слів замало,
Щоб розказати страшне пережите...

Андрій: Та я думаю — не даром пролите
Се море крови чистої, святої..
Не даром впали молоді герої!

Максим: І я все вірю! Так вже йде на світі:
Воля зростає в науці, в просвіті,
Але приходить на світ лише з крови.
Яку за Волю пролють із любови
Найкрасші діти якоїсь країни.
З нашоїж крови Воля України
Зросте напевно! Може вже не нам
Втішатись нею... Так нашим синам
Вона засяє в цілій красоті!

(пауза)

Андрій: Запалім ватру!
Чомусь в темноті
Оттак сидіти не дуже приємно.
Мені, сказати по правді, не зимно,
Та признаюся — я нині не свій..
Чогось чекаю... Снівся мені б їй...

ЯВА II.

Іван і Петро (входять).

Максим: А ви також не спите?

Андрій: А то куди спішите?

Іван: Нам ангел об'явився
І що Ісус народився,
Нас сповістив.

Петро: Тож йдемо до Вифлеєма,
Де Ісус, мала дитина,
Світ весь звеселив.

Максим: *(дивиться в гору тримаючи руку над очима)*
Чи бачиш, Іване,
Ту ясність над нами,
Що небо ціле осіяла?

Всі: *(дивляться в тому напрямі)*

Іван: То знак, що Марія
Повила Месію
І в яслах на сіні поклала!

Петро: Поспішаймож, братя,
Чим скорше звитати
Месію, Ісуса малого!

Андрій: А щож би для чести
В дар йому принести?
Миж бідні, не маєм нічого...

Максим: Заждіть! Будуть дари!
Я козу з отари
Візьму для Ісуса маленьку...
(збирається, відходить)

Іван: Йди, лиш не барися,
Скоренько вернися,
Нам треба там бути ранньо.

Максим: *(відходить за верету).*

ЯВА III.

Андрій: *(до Петра)*. Чи ти, Петре, мав надію,
Що побачимо Месію,
Ісуса-царя над царями?

Петро: Ангел зі самого неба
Сказав нам, де йти потреба.

ЯВА IV.

Жидок *(входячи кланяється)*:
Добрий вечір вам, пани!
Я Жидок спід Калуша
Здіймаю капелюша.
Можеб я дещо купив?

ЯВА V.

Максим *(входить і веде козу)*:
Отсим малим кізлятком
Звеселиться Дитятко!
(до Івана)

Добре, що ти вступив!

Жид *(на боці до себе)*: Герсти? що за дитятко
(до Максима). Я куплю те кізлятко!
І добре заплачу
Без торгу, без ярмарку
За кожний фенік, марку.
(З притиском): Міліон відлічу!
(витягає гроші).

Іван: Йди пріч з тими марками!
Таж там пан над панами
Поклону нашого жде!...

Жид (на боці): Герсти? Пан над панами?
(голосно) Ни? Буде згода з нами?
Пів міліона ще дам!...

Петро: Геть ти Жиде, невіра!
(Показуючи на козу): Сеж для Месії офіра!..
(Рішучо): Ми її не продамо!

Жид: Нехай я і невіра,
Але марок дам фіра
І торгу дібе́мо!

Іван (подрознено): Жиде, більш ані слова!
Нам далека дорога! (до товаришів):
Ну, хлопці! Тра спішити!

Жид: Ну, то ще хоть пів слово!
Бо я бігме готово
За той коза платити.

ЯВА VI.

Сура (входить. На боці):
Моє любе Юде
Дуже мудрі люде!
Ніколи не дармує:
»Адіє! Сура моя,
Я йду дурити го́я!«
Ось і козу купує!

Жид (побачив Суру): Кім! Кім!
Майн люба Сура!
Я їм вже марок фура
Дарую за той коза!

Іван (з гнівом): Тримай, Жиде, свої гроші,
Вони для нас не хороші!
Не маєм на них воза!

Жид (успокоюючо:

Ни! ни! мої панове!

Я до згоди готове!

(По хвилі): А можеб за доляри?

Петро: Не спокушуй нас, Юдо!

З того ніщо не буде!

Се Ісусови дари!

Сура: Кавф! Кавф! Юдку, те коза!

Дивися, яке гожа!

Пікес ріжки (показує).

(Доїть): Вімя як в корови...

Петро: Що ти, Суро, тут хочеш?

Лиш голову морочиш...

Досить вже нам вашої розмови!

Андрій: Таж нині така днина,

Що навіть і скотина

Вагу знає святови річному.

Іван: Нині в небі всі скачуть,

А чорти в пеклі плачуть.

Йдіть вже, Жиди, до дому!

(Парубки витручують Жидів. Сура кричить. Метушня)

ЯВА VII.

Йонтек (входить. На боці):

Так мі сен дзісяй тенскні,

Мало мі серце не пенкні.

Цо ту ест? Тарг ци зебране?

Єзу! Христе! Зміловане!

Йонтек ту цось вскура!
Єст марецек цось пул воза,
Сон кабани, жид і коза
І обдарта Сура!

(Пристає до гурту. З криком):

Цо ту? Цо ту? Якесь свари?

Якесь таргі на доляри?

Зараз конфіскуєн.

(До жида; остро): Преч ти, Жидзе

(Показує на пастирів) од кабануф!

Нехай знайом своїх пануф:

Я козен купує.

(До Івана). Хлопе! Бержеш 200 марек?

Берж натихмяст!

Дзісь ярмарек!

Берж! Бо не жартуєн!

Іван *(спокійно до Йонтка):* Я вас зовсім не знаю!

Кози на продаж не маю!

Се дар для Ісуса!

Йонтек: Цо ти плецеш? Ти кабане!

Мисьліш, же на твоєм стане?

Чекаш Усусуса? *(дає 200 Марок).*

Чи не відзіш? Берж же маркі!

Берж! Бо хвицен цен за баркі!

Зе мном крутка справа!

А за опур два доляри

В мое рєнце зложиш карі!

То на бунт закрава!

Іван *(з насмішкою до пастирів):*

Чи ту Йонтка хто займає?

(до Йонтка) Та що тобі причуваєсь?

Видко маєш боя!...

Йонтек: То ти мувіш, подлий хаме,
Же я, Йонтек, може кламен?
Відзіш тего гою?

(до Жидів)

Слишиш, Жидзе!
В одповідзі
Складай зараз окуп.
Тржонсь карманем
Пшед твим панем!
Зоставем ці хлопуф!

Жид: Си гіт! Си гіт!

Лиш собі йдіть!

Я вам дам доляра! (витягає)

Йонтек: Така справа то ржеч зменя!
(бере гроші) Ідем затем! До відзеня!
(дивиться на доляра)

Мало дал псявяра!

(Відходить).

ЯВА VIII.

Жид: (до пастирів) Я вас з біди відкупило!
І за коза заплатило!
Дай шнурок, Андрею!

Андрій: Чи ти Жиде, одурів?
Тобі хто таке повів?

Жид: (сіпає шнурок).

Андрій: (недає). Не будьже свинею!

Сура: (з криком). Герсти? Герсти? Сеж рабунок!
Наша коза, то й наш шнурок!
(Помагає Жидови) Пускай, гою, повід!

Максим: *(до пастирів)*. Чи в нас хлопців нема сили,
Щоб їм ребра почислили!...
Ізбувся би клопіт!

Сура: Що ти таке дуже мудре
Так раптово стало?
Вважай, гою! Юдка сильне!
Щобись не набрало!

Іван: А ти, Суро, не пхай носа
До чужого проса,
Бо як дамо прочухранця
Підеш гола-боса!

Сура: *(вдаряє в плач)*. Гвалту! Гвалту!
Бють! Катують!
Ратуй Юдка душу!
Я до суду! до шандарів!
Зараз піти мушу.

Максим: Само паця торбину дре
Й квичить навіжене.
Геть! з Жидами!
Поміж нами
Вже діло скінчене!

Іван: Бери, Юдко, свою Сурку
Тай гайда з дороги!
Нехай довше вас не бачу!
Бо... поломю ноги!

Юдка: Гой все гойом!
Де то йому *(показує на себе)*
З купцем заходити! —
Я за нього заплатило,
А гой хоче бити?

Сура: Кім! Кім! Юдка,
Бери козу
І гайда зі мною!

Юдка: *(опять хоче вирвати повід).*

Максим: *(тичить Жидови дулю):*
А ось тобі під ніс дуля!
(Бере за бороду): Ще й бороду зголю!

Жид: *(поважно).* Від бороди тобі вон!
Воно святе як закон!
Я коза купило!

Андрій: *(дає Жидови кулаком в плечі):*
Маєш Жиде, прочухранця!
(Штуркає Суру під груди)
Маєш, Суро, також ранця,
Щоб рот затулила.
(Метушня. Жиди вайкочуть).

ЯВА IX.

УСС: *(входить).* Що ту є за плач, що за крики,
Що ту є за гвалт так великий?
Хто тут сварку починає?
Видко УСУСУСА він не знає!

Сура: *(до Жида на боці)*
Юдка! Юдка! Кімже! Кім!
Бо наробить лиха він!
Пейса тобі обірве!
Навіть Сури не мине *(хоче виходити).*

Жид: *(кланяється Усусови шаламком).*
Пане страшний УСУСУС!
Я кленуся на ваш вус,
Що я той коза *(показує)* купило!

Не лиш марок ціла гара,
А в додатку ще й доляра
За той коза заплатило.

УСС: *(вислухавши Жида. До хлопців)*
Кажіть, хлопці, яке діло!?
Бо не вийде Жидок ціло,
Як збрехав на волос!

Жид: *(відступає назад, кланяючись до землі).*
Я вже пішло, пан УСУСА!
Най вони *(показує на пастирів)* йдуть до Ісуса,
Я не маю голос. *(Виходить із Сурою)*

ЯВА Х.

УСС: То ви хлопці з колядою
Певне йдете громадою
До Вифлеем міста?
Там вже пішли і три царі.

Іван: Ми несемо козу в дарі.

УСС: Зрадіє Пречиста *(по хвилі)*.
І я, хлопці, піду з вами
До Марії як до мами,
Вона наш покров!..

Іван: Нас задержував Жид в дорозі,
Щоб забули ми о Бозі.

Максим: *(махнув рукою)*. Добре, що пішов!

Петро: Він хотів козу купити,
До Ісуса не пустити
Нас поклін віддати.

Іван: Відтак Йонтек приблукався
І теж мабуть намагався,
Щоб нас загаяти.

Крутив нами сюди туди,
Думав, що ми дурні люди
Й зібе нас з дороги.

Максим: Але згадав УСУСУСА
І пустив нас до Ісуса,
А сам гайда в ноги!

Іван: *(дивить ся далеко. Зо страхом).*
Онде суне якась жона...
Певно свіжа перепона!
Не даймося, братя!

ЯВА ХІ.

(Входить богиня Лада. Говорить звільна гробовим голосом)

Всі: *(жахнулися).*

Лада: Я богиня Лада
Всім вам дуже рада.
Мені одній в світі
Кланяйтеся, діти!
Ваші батьки дари
З своєї отари
Лиш мені складали відвічно
Ваші батьки і діди!
А ви йдіть у їх сліди:
Жертву мені приносьте рік річно.

Петро: *(з задумою).* Тепер мені не ясно:
Може дійсно не красно
Давний звичай кидати? —
Йти кудись... світами...
За новими богами,
А старих забувати?

Андрій: *(поспішно).*

Віддаймо козу Ладі
І вже буде по святі
Тай вертаймо щасливо до дому.

Коза: *(непокоїлася дуже в часі слів Лади, тепер йде перед УСУСУСА, кланяється і каже):*

Я прошу УСУСУСА
Вести мене до Ісуса
Й не дати нікому.

Всі: *(зчудувалися).*

УСС: Ось німина раптово
Промовила чудово.
Тож вибач, пані Ладо:
Не тобі наш поклін —
Йдем світлу на здогін.

(До себе): Хоть і Ладі віддалиб честь радо.

Іван: *(до Усуса).* Та се прошу пана
Не Лада, лиш омана,
Лиш голову морочить.

(до Лади остро)

Агі! Пек! Осина! *(Лада щезає).*

ЯВА XII.

Іван: *(віддихнувши).* Тай вже Лади нема!
Видко вже по півночи.
Тепер маймо надію,
Що побачим Месію
І віддамо йому доземний поклін.

Максим: Нехай Ісус дитятко
Прийме отсе кізлятко

Львівська державна
наукова бібліотека

№

16-978
Львів. Бібліотека
АН. УРСР

І добром наділить
Наш рідний загін.

УСС: І ручки маленькі нехай він простягне,
Благословить наше начате діло,
Щоб кожда громада мала Рідну Школу,
Щоб життє просвітне живійше в нас йшло

ЯВА XIII.

Циган: *(входить із вузликом).*

І я бідне Циганятко
Привитаю теж дитятко
Бодай кусник солонинка
Для божого подам Синка.
(До пастирів). Я йду за вами. Хотьби в дим.
Поспішайге! Я за тим!

(Верету звивається на дручки. За веретою тим часом приготувити «Шопку» і засвітити свічки перед яслами. Всі стають коло шопки і колядують на арію коляди «Вселенная веселися»)

УСС: Цілий світ возвеселився,
Що Месія народився
У вертепі при бидляти!
Щоби Йому поклін дати,
Українські пастирі приходять. —
— Не принесли срібла, злота,
Бо воєнна в них біднота,
Лиш взяли мале кізлятко,
Щоб зраділо ним Дитятко
І подало Україні благодать! —
— Зглянься, Спасе, на руїну,
Що зіслав Ти на Вкраїну:

З наших сіл лиш румовища,
З надій наших попелища,
А наш нарід гірко стогне в неволі. —
— Наш цвіт пролляв море крови,
Все віддав він із любови
До України і народу,
Чашу горя аж до споду
Стрільці наші вихилили аж до дна!
— Змилосоєрсь, божий Сину,
Зішли згоду на Україну,
Щоб вона в нас панувала,
Волі місце зготовляла
Для українського народу.

Циган: *(По снінченню коляди, виступає перед господаря і скинувши капелюх).*

А тепер ви, пан господар,
До кишені посягніть,
Наше мале товариство
Щедрим датком наділіть!
Ми ж вам розривку зробили
Й вашу хату звеселили.
Тож ви за се щедрі будьте,
І про жертву не забудьте.
Чи то в грошах, чи в натурі,
Лиш не бийте нас по шкурі.

Сура: А як каса в вас порожна,
Підписати вексель можна.

Жид: А я жидок ще вам скажу,
Що найбільшу силу вражу
Лише тоді пібете,
Як усю свою дітвору
Враз зберете в Рідну Школу.

і там її навчите
Рідну Неньку Україну
Полюбити до загины,
А доки того не буде,
Даремні всі ваші труди,
Хоть збереже легійони,
Хоть видасьте мілійони,
Хоть зрушите цілий світ,
Так до волі ви ніколи
Не дібетесь без школи.
Ту науку ви прийміть,
Бо Юдка то добре знає,
Що Жидів «хайдер» тримає.
Тож вчіть свої діти, вчіть,
Їх у Рідну Школу шліть!

*Всі виходять з хати, стають під вікном хати,
прикладають до вікна „Шопку“, тай співають
хором коляду: «Нова радість стала». — В хаті
остає лише: Циган і Жид і вони оба беруть у го-
сподаря дарунки. Циган збирає до мішка все, що
дістане, а Жид записує на папері все.*

Львівська державна
наукова бібліотека

№

6529

33. Тарас Шевченко: **»Малий Кобзар«.**
 34. Вільгельм Буш: **»Веселі оповідання«.**
 35. Павло Бендорф: **»Зачарований каліф«.**
 36. В. Королів-Старий: **»Чарівний камінець«.**
 37. Володимир Гнатюк: **»Народні Байки«.**
 38. Анатоль Франс: **»Оповідання«.**
 39. **Найкрасші байки і казки.**
 40. В. Королів-Старий: **»Русалка-жаба«.**
 41. **»Веселка«,** збірка віршованих оповідань.
 42. Вільгельм Буш: **»Співомовки«.**
 43. Іван Бідний: **»Добрі діти«.**
 44. Іванна Блажкевич: **»Тарас у дяка«.**
 45. Леся Верховинка: **»Стріча в лісі«.**
 46. В. Королів-Старий: **»Зустріч«.**
 47. Я Вільшенко: **»Швець Копитко і Качур Квак«.**
 48. В. Королів-Старий: **»Підкладень«.**
 49. Р. Завадович: **Серед Ангелів.**
 50. Р. Завадович: **»Рицар Лесь«.**
 51. В. Королів-Старий: **»Лісове свято«.**
 52. Р. Завадович: **»Князь Марципан«.**
 53. І. Блажкевич: **»Діло в честь Тараса«.**
-

9,60 коп (1987г)

6529

PL

„МОЛОДА УКРАЇНА“

ілюстрований журнал

для української молодіжи

з додатком для дітей п. з.

„Світ Дитини“

виходить

у Львові 1 і 15 кожного місяця.

Ціни передплати:

За рік 12 зл.

За квартал 3 зл.

Поодиноке число: 50 грошів

Річна передплата для:

Амери́ки й Канади 2 долари

Чехо-Словаччини 60 К. ч.

Румунії 250 леїв.

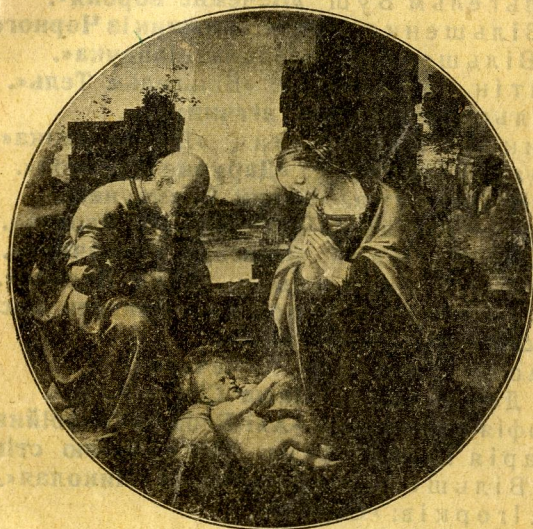
Замовлення слати на адресу:

Видавництво „Світ Дитини“

Львів, ул. Зіморовича, ч. 3.

16.478

Іванна Блажкевич.

ВЕРТЕП

ЛЬВІВ.

НАКЛАДОМ МИХАЙЛА ТАРАНЬКА

1924.